

### **Cele katechetyczne – wymagania ogólne:**

- kształtowanie świadomości dojrzałego życia w społeczeństwie, opartego o współpracę z innymi ludźmi
- refleksja nad znaczeniem rzetelnego, pokornego i dyskretnego wypełniania swoich obowiązków

### **Treści nauczania – wymagania szczegółowe:**

Uczeń:

- rozumie potrzebę współpracy osób pierwszego i drugiego planu dla osiągnięcia właściwych celów
- wie, na czym polega ewangeliczna czystość intencji w podejmowanych działaniach

### **Umiejętności:**

Uczeń:

- wyjaśnia, jaką rolę odegrał św. Józef w historii zbawienia
- komentuje analizowane podczas lekcji propozycje papieża Franciszka w kontekście Roku św. Józefa
- wymienia elementy sprzyjające i psujące współpracę międzyludzką

### **Kształtowane postawy:**

Uczeń:

- podejmuje swoje obowiązki solidnie i w pokorze
- szanuje osoby odgrywające drugoplanową rolę w jego codziennych obowiązkach
- poszukuje wzorców do naśladowania wśród ludzi „drugiego planu”



**Metody:** pogadanka, analiza tekstu, burza mózgów.

**Środki dydaktyczne:** Pismo św. (Mt 6, 1-6); papież Franciszek, List Apostolski *Patris corde*, artykuły: M. Rajfur, *Druga linia frontu* (Gość Niedzielny); P. Łączny, *Kompozycja w fotografii, czyli jak przekazać na zdjęciu co czujeś fotografując* (Wirtualna Polska), M. Syminowicz *3 typy bohaterów* ([www.zostacpisarzem.pl](http://www.zostacpisarzem.pl)).

## 1. Wprowadzenie

- Katecheta pyta uczniów o znaczenie określenia: „drugoplanowy”. Można oczekiwać odpowiedzi: mniej istotny, stanowiący tło, mający mniejsze znaczenie, mało ważny, podrzędny, marginalny, dopełniający. Nauczyciel może odnieść się do każdego z nich.
- Nauczyciel wskazuje znanych i wybitnych aktorów, którzy swoje mistrzowskie kreacje stworzyli przez role drugoplanowe. Zwraca uwagę na to, że dla odtwórców takich ról przewidziane są również nagrody:
  - Krystyna Feldman – mistrzyni ról drugoplanowych, jedyna znana rola pierwszoplanowa to Nikifor Krynicki w filmie „Mój Nikifor”.
  - Mirosław Baka – znany aktor drugoplanowy, wystąpił w takich filmach jak „Jack Strong” (2014) czy „Legiony” (2019) – za drugoplanową rolę w tym filmie otrzymał nominację do nagrody Szczeniaka.
- Katecheta określa problem w formie pytań: Czy rzeczywiście drugi plan oznacza coś mniej istotnego i marginalnego? Jakie znaczenie w stosunku do pierwszego planu mogą mieć role drugoplanowe? Czy w codziennych działaniach potrafimy zwrócić uwagę i właściwie odnieść się do postaci drugoplanowych?

## II. ROZWIĘCIE:

- Katecheta dzieli klasę przynajmniej na trzy grupy. Każda z nich analizuje przygotowane teksty podejmujące różne aspekty drugoplanowości:
  - Grupa I – osoby drugiego planu w działaniach społecznych (*Załącznik 1*).
  - Grupa II – znaczenie drugiego planu w fotografii (*Załącznik 2*).
  - Grupa III – drugoplanowe postaci literackie (*Załącznik 3*).

- Uczniowie odpowiadają na pytania zamieszczone pod tekstem. Wpisując je w odpowiednie miejsca tworzą mapę myśli.

Przewidywane odpowiedzi:

- Grupa I: 1.1 – wsparcie/solidarność społeczna; 1.2-1.4 – bezinteresowność, obecność, wsparcie.
  - Grupa II: 2.1 – główny ładunek/ostrość; 2.2-2.4 – porządek, celowość, cierpliwość.
  - Grupa III: 3.1 – przeciwnik lub osoba przychylna; 3.2-3.4 – wyrazistość, nadaje wiarygodność, wsparcie, uwypukla głównego bohatera.
- Uczniowie prezentują wyniki pracy – nauczyciel podsumowuje.
  - Katecheta wyjaśnia, że drugi plan nie musi oznaczać sytuacji gorszej i marginalnej. Wręcz przeciwnie, może stanowić tło, kontrast lub analogię dla pierwszego planu, uzupełniać go, nadawać koloryt. W wielu sytuacjach nie można wyobrazić sobie pierwszego planu bez obecności drugiego. Może nawet tak się zdarzyć, że drugi plan – paradoksalnie – staje się istotniejszym od pierwszego.
  - Analiza fragmentu Listu Apostolskiego papieża Franciszka *Partis corde* (*Załącznik 4*). Nauczyciel zauważa: mistrzem drugiego planu w historii zbawienia jest św. Józef. Zwrócenie uwagi na jego osobę stanowi jednocześnie okazję do docenienia drugoplanowych bohaterów naszego życia. Katecheta stawia pytanie o określenie drugoplanowych bohaterów życia uczniów. Wyjaśnia, że fundamentalnym elementem osiągnięcia założonych celów życiowych (także w perspektywie wiecznej) są:
    - umiejętność określenia własnej roli życiowej – kształtowanie postawy pokornej i dyskretnego służby;
    - twórcza współpraca osób pierwszego, drugiego i kolejnych planów życia.

### 3. Podsumowanie:

- Katecheta podsumowuje lekcję:
  - każdy z nas odgrywa pierwszoplanową rolę w przypadku własnego życia;



- w pozostałych przypadkach odgrywamy często role drugoplanowe i kolejne;
  - niezależnie od sytuacji zawsze potrzebna jest twórcza współpraca, oparta na pokorze, dyskrecji, pracowitości i wzajemnym szacunku;
  - wspomniane cechy wynikają z właściwie ustawionej hierarchii wartości oraz prawdziwych intencji naszych zamiarów.
- Odczytanie tekstu biblijnego Mt 6, 1-6 – czystość zamiarów (*Załącznik 5*). Po krótkim komentarzu, fragment ten może stanowić modlitwę na zakończenie lekcji.

# Załącznik 1

*Tekst dotyczy strajku w Zajeźdni Autobusowej nr VII w sierpniu 1980. Był to początek wrocławskiej „Solidarności”*

III  
Katecheza  
katecheza  
dla młodzieży

## Maciej Rajfur, Druga linia frontu

Opisując strajk w zajeźdni przy Grabiszyńskiej, nie można zapomnieć o tych, którzy wspierali robotników na różnorakie sposoby.

Być może historia ich nie zapamięta z imienia i nazwiska, ale na pewno odegrali dużą rolę w tych ważnych dla historii Wrocławia i Polski wydarzeniach. Wiadomo, kto stał na pierwszej linii frontu w walce z komunistycznym reżimem, ale istniała także druga linia, czyli niezwykle cenne w trudnym czasie wsparcie społeczne. – W zajeźdni nie było żadnej stołówki czy sklepiku. Dzięki pomocy społeczeństwa praktycznie wiele spraw organizowało się samych. Panie, które w normalnym trybie sprzątały autobusy nocami, zamieniły się nagle w kucharki. Przygotowywały prowiant, rozdelały między strajkujących. Któregoś dnia przyjechała karetka pogotowia z kocami, wodą do picia, produktami spożywczymi. Dzięki wrocławianom, mieszkańcom okolicznych osiedli, ale i całego miasta, głodni i spragnieni nie chodziliśmy – wspomina Krzysztof Biezuński, pracownik MPK, drukarz pisma „Komunikat” MKS we Wrocławiu. Odzew społeczny okazał się duży i bardzo budujący, napawał robotników optymizmem. Pomoc z miasta płynęła w różnych formach. Dostarczano nawet papier i farbę do drukowania codziennych komunikatów o charakterze organizacyjno-informacyjnym.

– Pamiętam, jak przyjeżdżały samochody ogrodników, właściciele szklarni. Mieli ze sobą mnóstwo owoców i warzyw, np. pomidorów czy ogórków. Piekarze przywozili chleb, inni wędliny, a właściciele restauracji dostarczali nawet gorące posiłki w termosach. Oczywiście wszystko za darmo. Byli ci, którzy przyrządzali kanapki, i ci, którzy roznosili ulotki. Każda rola miała swoje znaczenie – wspomina Witold Sznajder, delegat z Wrocławskiego Przedsiębiorstwa Robót Inżynieryjnych Budownictwa Przemysłowego nr 2. Przed oczami ma mnóstwo banknotów i monet, które dla robotników rzucali na tacę mieszkańcy Wrocławia podczas Mszy św. odprawianej przed zajeźdnią. – Chodziliśmy z biurowymi koszami na śmieci, a gdy się wypełniały od pieniędzy,



przesypywaliśmy je do wielkiej urny z pleksi, którą szybko przywieziono, żeby gdzieś składować tę masę funduszy – dodaje W. Sznajder. Potwierdza to K. Biezuński. – Pieniądze także były wielkim wsparciem. Mogliśmy kupować jedzenie mimo braków na półkach. Ale bezcenna okazywała się obecność tłumu – rodzin, bliskich, przyjaciół, mieszkańców, np. podczas Mszy św. Tak właśnie objawiała się solidarność społeczna, która dodawała nam – strajkującym – skrzydeł – podsumowuje 60-latek.

Źródło:

<https://www.gosc.pl/doc/6472275.Druqa-linia-frontu> [wstęp: 4.06.2021]

1. Określ znaczenie ludzi drugiego planu dla strajkujących.
2. Wymień przynajmniej trzy postawy moralne jakimi można scharakteryzować działania bohaterów drugiego planu.

# Załącznik 2

*Paweł Łączny, Kompozycja w fotografii, czyli jak przekazać na zdjęciu, co czujesz fotografując*

III  
Katecheza  
katecheza  
dla młodzieży

Gdy wpisujemy w Google'a słowo „kompozycja” wyskakuje wiele haseł i pojęć, często zawitych i skomplikowanych, które czasem mogą nas oddalić od sukcesywnego planowania zdjęć i harmonijnego zgrania tych wszystkich elementów, które składają się na kompozycję fotografii. Są to linie, równowaga kontrastów i kształtów, osób i ich emocji czy ułożenie konkretnych elementów na zdjęciu. Zamiast starać się schematycznie urozmaicać nasze zdjęcia teoretycznymi radami z Sieci, fotografujemy, patrzymy na wyniki, analizujemy, dyskutujemy o nich z innymi fotografami i wyciągamy wnioski (...) Każdy rodzaj fotografii posługuje się kompozycją świadomie — osoba sportretowana od dołu wydaje się ważna i silna, zaś sfotografowana z góry, traci w oczach odbiorcy „autorytet” dlatego takie ujęcie na plakacie wyborczym jest niedopuszczalne, mogłoby bowiem przynieść niepożądane skutki dla kandydata. Warto tutaj przytoczyć kilka reguł kompozycyjnych, które przybliżą nas do uzyskania zadowalającego efektu na zdjęciu (...).

## Plany

Liczba planów na zdjęciu powinna być wynikiem dążenia do osiągnięcia konkretnego celu. Załóżmy, że nasze zdjęcie będzie mieć trzy plany, gdzie drugi będzie głównym. Pierwszy plan może stanowić coś nieostrego, jednak wnoszącego informacje, drugi plan – główny, powinien być ostry i uwypuklać to, co przykuło naszą uwagę. Powinien nieść on główny ładunek emocjonalny i informacyjny. Plan trzeci również może być poza obrębem ostrości, zamykać akcję na zdjęciu, jest mniej istotny niż drugi, może być równoważny z pierwszym. Plan może być tylko jeden, może być ich dwa i więcej, jednak pamiętajmy, że elementy umieszczane na zdjęciu powinny się znaleźć w określonym miejscu w konkretnym celu.

Im więcej w zdjęcie wciśniemy, tym łatwiej o zabałaganienie kadru, przez co po prostu zepsujemy zdjęcie. Opanowanie chaosu w kadrze to wyższa szkoła jazdy, więc jeśli dopiero uczycie się podstaw, zacznijcie od jednego planu, opanujcie go, bawcie się nim i z czasem urozmaicajcie swoje zdjęcia, dodając kolejne plany. Wbrew pozorom nie jest to trudne, wymaga jednak czasu, cierpliwości i szczęścia, by ostatecznie wszystko się ładnie zgrało. Reguła łącząca się z planami to umieszczanie podmiotu naszych zdjęć w „ramce”.



Powiedzmy, że fotografujemy kościółek w parku i tuż przed nami wisi zagięta gałąź. Umieszczamy ją na pierwszym planie, kadrujemy, aby kościółek znalazł się we właściwym miejscu i czekamy, żeby np. w jednym z rogów zdjęcia, nad gałęzią, przeleciał ptak. Wówczas uzyskamy ciekawe, dynamiczne zdjęcie architektury, ukazujące przy okazji otoczenie, w jakim ten kościółek stoi i nadamy pewien klimat dzięki lecącemu ptakowi. Zróbcie również zdjęcie centralne tej samej budowli, a następnie porównajcie efekty. Jestem pewien, że uznacie, iż warto było czekać i zmienić perspektywę.

Źródło:

<https://www.pawellaczny.fotoblogia.pl/3746,jak-swiadomie-korzystac-z-kompozycji-w-fotografii> [wstęp: 6.06.2021].

1. Określ znaczenie drugiego planu w fotografii.
2. Wymień przynajmniej trzy elementy istotne w budowaniu właściwej kompozycji fotografii.



## Monika Syminowicz, 3 typy bohaterów

Każda powieść bazuje na bohaterach. Są w niej tacy, którzy skupiają na sobie całą uwagę i tacy, o których dowiadujemy się trochę mniej niż o tych pierwszych. I oczywiście tacy, którzy pozostają kukłami, tzw. papierowymi bohaterami.

### Główni bohaterzy

Wszystkie powieści posiadają głównego bohatera, czasem nawet kilku. Ale większość pisarzy skupia się na jednym. Przed czytelnikiem otwiera się historia mierząca czasem nawet do 1000 stron! Fabuła idzie do przodu, pojawiają się pułapki, przeszkody, przeciwni im ludzie. To oni grają pierwsze skrzypce. Wszystko, co się dzieje, jest bezpośrednio z nimi związane.

### Drugoplanowi bohaterzy

Bez nich główni bohaterzy nie byłiby wiarygodni. Żyjesz wśród innych ludzi, wchodzisz z nimi w interakcję, czasem dostosowujesz do nich swoje zachowanie. Tak samo działa główny bohater. Drugoplanowe postacie to przychylne mu osoby, ale też przeciwnicy. Ci pozytywni pomagają, doradzają i wspierają głównych bohaterów. Ci negatywni stawiają wszędzie pułapki, by nie dopuścić do szczęśliwego zakończenia. Drugoplanowi bohaterzy powinni być wyraziści, ale nie mogą przyćmić głównego bohatera, by nie odebrać mu całej chwały. Ich działania popychają akcję do przodu, wprowadzają nowe informacje, czy też zmieniają punkt widzenia głównego bohatera. Poniekąd mogą być szarymi myszkami po to, żeby główny bohater błyszczał.

### Epizodyczni bohaterzy

O nich wiesz najmniej. Czasem pisarz przedstawia ich tylko z płci, koloru włosów, czy zajmowanej pozycji w społeczeństwie. Czasem jest to gruba kobieta lub żylasty mężczyzna albo dziecko z burzą loków na głowie. To są statyści. Ludzie, którzy popijają kawę przy innych stolikach w kawiarni, gdzie główna bohaterka umówiła się z przyjaciółką. To są wojownicy ustawieni w szyku przed bitwą. To jest dziecko, które

przejechało rowerem po kałuży i ochlapało naszego bohatera, który musiał wrócić do domu, by się przebrać i przez to spotkał się ze złodziejami. To są kukły, rekwizyty potrzebne do sceny. Nie wywołują u ciebie żadnych emocji. Nie powodują, że razem z nimi płaczesz, bo ich rolą jest tworzenie dalszego tła dla powieści.

Czy wiesz, ile bohaterów występuje w Twojej historii? Epizodycznych nie zliczysz, ale jak dużo masz drugoplanowych?

Źródło:

<https://www.zostacpisarzem.pl/3-typy-bohaterow/> [wstęp: 21.06.2021]

1. Określ istotną rolę bohatera drugoplanowego w stosunku do pierwszoplanowego.
2. Wymień cechy charakteryzujące bohaterów drugoplanowych.

# Załącznik 4

Franciszek, List Apostolski *Patris corde*,  
Wstęp

## III Katecheza

katecheza dla uczniów młodszych  
klas szkoły podstawowej

Dlatego też, w 150. rocznicę ogłoszenia go przez bł. Piusa IX, 8 grudnia 1870 r., *Patronem Kościoła Katolickiego*, chciałbym podzielić się z wami kilkoma osobistymi refleksjami na temat tej niezwykłej postaci, tak bliskiej ludzkiej kondycji każdego z nas, aby – jak mówi Jezus – „usta wyrażały to, co obfituje w sercu” (por. Mt 12, 34). Pragnienie to narastało w ciągu minionych miesięcy pandemii, w których możemy doświadczyć, pośród dotykającego nas kryzysu, że „nasze życia są tkane i wpierane przez zwykłe osoby – zazwyczaj zapominane – które nie występują w tytułach gazet i magazynów, ani na wielkiej scenie ostatniego *show*, lecz niewątpliwie dziś zapisują decydujące wydarzenia na kartach naszej historii – są nimi lekarze, pielęgniarki i pielęgniarze, pracownicy supermarketów, sprzętacze, opiekunowie i opiekunki, kierowcy samochodów dostawczych, siły porządkowe, wolontariusze, kapłani, zakonnice i wielu innych, którzy zrozumieli, że nikt nie ratuje się sam. [...] Ileż osób codziennie praktykuje cierpliwość i napełnia innych nadzieją, starając się nie siać paniki, ale współodpowiedzialność. Iluż ojców, matek, dziadków i babć, nauczycieli pokazuje naszym dzieciom, poprzez małe, codzienne gesty, jak stawiać czoło kryzysowi i go pokonywać, dostosowując zwyczaje, podnosząc wzrok i zachęcając do modlitwy. Ileż osób modli się, ofiarowuje i wstawia w intencji dobra wszystkich”. Wszyscy mogą znaleźć w św. Józefie, mężu, który przechodzi niezauważony, człowieku codziennej obecności, dyskretnej i ukrytej, orędownika, pomocnika i przewodnika w chwilach trudnych. Święty Józef przypomina nam, że ci wszyscy, którzy są pozornie ukryci lub na „drugiej linii”, mają wyjątkowy czynny udział w historii zbawienia. Im wszystkim należy się słowo uznania i wdzięczności.

Źródło:

[https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost\\_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap\\_20201208\\_patris-corde.html](https://www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_letters/documents/papa-francesco-lettera-ap_20201208_patris-corde.html) [wstęp: 4.06.2021]

# Załącznik 5

Mt 6, 1-6

## III Katecheza

katecheza dla uczniów młodszych  
klas szkoły podstawowej

Strzeżcie się, żebyście uczynków pobożnych nie wykonywali przed ludźmi po to, aby was widzieli; inaczej nie będziecie mieli nagrody u Ojca waszego, który jest w niebie. Kiedy więc dajesz jałmużnę, nie trąb przed sobą, jak obłudnicy czynią w synagogach i na ulicach, aby ich ludzie chwalili. Zaprawdę, powiadam wam: ci otrzymali już swoją nagrodę. Kiedy zaś ty dajesz jałmużnę, niech nie wie lewa twoja ręka, co czyni prawa, aby twoja jałmużna pozostała w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie. Gdy się modlicie, nie bądźcie jak obłudnicy. Oni lubią w synagogach i na rogach ulic wystawać i modlić się, żeby się ludziom pokazać. Zaprawdę, powiadam wam: otrzymali już swoją nagrodę. Ty zaś, gdy chcesz się modlić, wejdź do swej izdebki, zamknij drzwi i módl się do Ojca twego, który jest w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie.